

ressò mont-rogenç

“Y VIVA ESPAÑA” DE MANOLO ESCOBAR (I EL CINEMA MARGINAL ANTIFRANQUISTA)

Martí Rom
www.martirom.cat

30-11-2017

En aquests dies convulsos que estem vivint he llegit al diari que algú del carrer Balmes de Barcelona, enfurismat pel soroll metàl·lic i eixordador del picar cassoles, havia fet sonar a tot volum la cançó “Y viva España” de Manolo Escobar. També l’hem sentida repetidament en els reportatges televisius de les concentracions constitucionalistes de Madrid. Tenen el problema que l’himne nacional d’Espanya no té lletra oficial (excepte la que va fer José Maria Pemán el 1928). Alguns en plena exaltació repeteixen aquella tonada de “*Yo soy español, español, español*”, o bé canten el festiu i folklòric “*Y viva España*”. És poc conegut que aquesta cançó es una versió d’un himne dels feixistes italians a la Guerra Civil espanyola.

“Un libro es un arma”

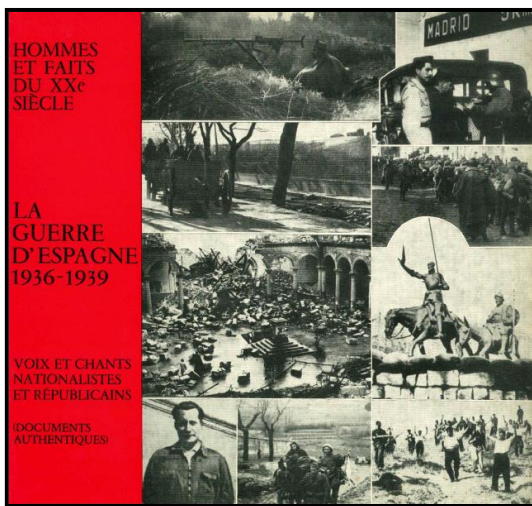
El 1974 jo estava preparant el documental “*Un libro es un arma*” (1975) sobre els atemptats de l’extrema dreta espanyola a entitats culturals de Barcelona. Volia posar algun himne feixista a la banda sonora. En un dels meus viatges a Perpinyà per veure aquell cinema prohibit pel franquisme, entre d’altres, allí vaig veure per primera vegada “El gran dictador” (1940) de Charles Chaplin. Vaig aprofitar per comprar un disc de vinil LP amb cançons i himnes de la Guerra Civil. Era “*La Guerre d’Espagne (1936-1939)*”, de la sèrie “*Hommes et faits du siècle XX: Voix et chants nationalistes et républicains. Documents authentiques*”. Era una edició feta pel líder de l’extrema dreta francesa Jean-Marie Le Pen. El disc no té data; penso que deu ser dels anys seixanta.

La primera cançó de la segona cara és “*Arriba España*”, un “*chant des Volontaires Italiens fascistes*”. Quan la vaig escoltar me’n vaig adonar que la música era idèntica a la de “*Y viva España*” que Manolo Escobar havia enregistrat el 1972 per a la casa discogràfica Belter. Pràcticament, sols canviava la lletra. Començava: “*Entre flores, fandanguillos y alegrías, / nació en España la tierra del amor. / Solo Dios pudiera hacer tanta belleza, / y es imposible que puedan haber dos. / Y todo el mundo sabe que es verdad, / y lloran cuando tienen que marchar... / Por eso se oye este refrán...*”. L’original diu: “*All’armi, Spagna, all’armi per l’ideal, / fino alla meta trionfal! / Sterminio a chi rinnega la Civiltà / incita il grido alalà! / È il grido del Fascismo redentor / in odio al bolscevismo distruttore! / Segnacol di vittoria e di libertà / il tuo vessillo garrirà!...*”.

La tornada dels feixistes italians: “¡Arriba España! ¡Arriba España! / Tal grido di passion / rimbomba col cannon. / Milizie di Franco, a voi la gloria: / scrive la Storia: vittoria e redenzion.”, s’esdevenia: “Que Viva España” / Y siempre la recordarán / Que Viva España / La gente canta con ardor / Que Viva España / La vida tiene otro Sabor, / Y España es la Mejor.”.

Segons he trobat a Internet, l’himne dels feixistes italians estava en un disc de la discogràfica Columbia del 1937. L’autor de la música original diu que es Bossini, la lletra de Giubra i ho cantava un tal Crivel. Podeu escoltar-la a: <http://opac2.icbsa.it/vufind/Record/IT-DDS0000050167000200>

L’última estrofa abans de la tornada final, es: “A morte il bolscevismo rinnegator, / sangue latino vinci ancor; / il vindice vessillo spiega nel sol, / viva il Fascismo e il patrio suol! / All’orde senza patria e senza onor / opponi la tua fede e il tuo valor; / latin gentile sangue, stirpe immortal, / viva il Fascismo universal!”. Com es pot veure, res a veure a “las tardes soleadas de corrida...” que deia la versió de Manolo Escobar.

En aquell disc LP hi havia, a la cara 1: un interview amb Calvo Sotelo, l’himne carlí “Oriamendi”, un discurs de José Antonio Primo de Rivera, l’himne falangista “Cara al sol”, un discurs del “General Francisco Franco”, la marxa de l’exèrcit d’Àfrica “Legionarios y regulares”, la cançó republicana “Marineros”, l’himne nacionalista basc “Eusko Gudari”, l’himne de la C.N.T. “A las barricadas”, l’himne anarquista “Hijos del pueblo”, l’adaptació d’una cançó popular espanyola feta per les brigades internacionals “Mamita mia”, dues cançons de les brigades internacionals alemanyes “Bataillon Edgar André” i “XI Brigada”, i dues cançons de les brigades internacionals americanes Lincoln “Cook House” i “Jarama Valley”.

A la cara 2: Aquell “Arriba España”, dues cançons de la Legión Cóndor “Reveremarsch” i “Bombenfliegermarsch”, una de nacionalista: “Por el peñón de Gibraltar”, una dels Requetés carlins “Alerta”, quatre de nacionalistes “Jota pour la mort de José Antonio”, “Marinera”, “Brunete”, “Jota los tres hermanos” i “Legionario”, l’himne dels Tercios, “Himno de la Academia de Infantería de Toledo” i “Himno nacional”.

Passats els anys, el 1971, un músic belga flamenc, Leo Caerts, va fer uns arranjaments a la música d’aquell himne dels feixistes italians i, un tal Leo Rozenstraten li va posar una lletra en neerlandès lloant les platges i el sol d’Espanya. La cantava una tal Samantha (Christiane Bervoets). Era “Eviva España”. D’aquí va sorgir la versió de Manolo Escobar.

Com deia, la vaig posar en el meu documental “Un libro es un arma” (1975). Aleshores jo formava part del “Cine club Ingenieros” (C.C.I.) de l’Escola d’Enginyers Industrials de Barcelona. L’atracció pel cinema em deuria venir del cinema de Mont-roig, del meu

avi patern Miquel Martí Aragonès i després del meu oncle Joaquim Martí Tost (“Quimet Panadero”).

En aquell cineclub universitari podíem passar aquelles pel·lícules prohibides pel franquisme: les de la revolució russa “*El acorazado Potemkin*” (1925) i “*Octubre*” (1928) d’Eisenstein, “*Nuit et brouillard*” (1955) d’Alain Resnais sobre els camps de concentració nazis, “*Las Hurdes*” (1932) i “*Viridiana*” (1961) de Luis Buñuel... Les anàvem repetint cada temporada. L’Escola d’Enginyers, al final de la Diagonal, era “una illa democràtica”, ens permetia fer actes sense demanar cap permís governatiu. Tan sols ho havíem de notificar al director de l’Escola.

El 1974, junt amb Joan Martí Valls del “Cine club Informe 35”, dels clandestins PSUC i CCOO, vam organitzar la “Central del Curt” (1974-1982). Era una xarxa de distribució de pel·lícules prohibides a tot l’Estat espanyol. Quan en algun article es parla que en aquells darrers anys del franquisme i transició es projectaven aquestes pel·lícules en sales de barri de Barcelona, Madrid, Bilbao... a tot l’Estat espanyol, això era gràcies a aquella distribuïdora alternativa.

En paral·lel vaig començar a enregistrar imatges de la realitat social i política d’aquells anys. Ho feia amb una càmera Bolex Paillard de 16 mm. que utilitzava pels seus experiments el departament de Mecànica de l’Escola d’Enginyers. Una d’elles era “*Un libro es un arma*” (1975). Per poder pagar aquesta producció, ho fèiem amb material professional, vam fer un dossier de 51 pàgines amb retalls de diaris sobre atemptats de l’extrema dreta a entitats culturals; començava amb “*Destrucción del “Taller de Picasso. Unos desconocidos arrojaron cocteles molotov por la ventana*” (“El Correo Catalán”, 23-11-1971) i acabava amb “*Atentado sin consecuencias contra una librería de la calle Balmes*” (“Diario de Barcelona”, 13-2-1975).

El text introductor el va fer Manuel Vázquez Montalban; per precaució, no estava firmat.

Logo de la C.C.A.

Les pel·lícules realitzades per l’equip de gestió de la Central del Curt es van agrupar sota la denominació de “Cooperativa de Cinema Alternatiu” (C.C.A.). Aquestes són un conjunt d’imatges que configuren la memòria audiovisual d’aquells temps. S’han projectat en una munió de mostres i festivals cinematogràfics. Vull remarcar el meu viatge a Nova York (2009) per presentar durant una setmana aquest material, meu i d’altres companys, al Lincoln Center; també a la Filmoteca de Berlín (2010). En els darrers mesos “*Un libro es un arma*” s’ha projectat a la Filmoteca de Madrid i a mostres de cinema de Cadis i Almeria.